

Jaarverslag 2017

Stichting
Migratierecht
Nederland

Inhoudsopgave

Voorwoord	3		
1. Inleiding	5		
Missie en visie			
Actualiteiten			
Verkiezingsjaar			
2. Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken	8		
De Werkgroep			
Actualiteiten			
Kinderen in het migratierecht			
3. Cursussen en bijeenkomsten	11		
Het onderwijs			
Cursussen			
WRV-bijeenkomsten			
Nieuwe ontmoetingen in het migratiedebat			
Actualiteiten			
WAV boetes			
Koppelingsbeginsel			
4. Migratieweb	16		
De databank			
Ontwikkelingen en resultaten in 2017			
Actualiteiten			
Inburgering			
Openbare orde			
5. Asiel&Migrantenrecht	21		
Het tijdschrift			
Ontwikkelingen en resultaten in 2017			
Actualiteiten			
Gelijke behandeling van migranten			
Migratiedeals			
6. Jurisprudentie Vreemdelingenrecht	24		
Het tijdschrift			
Ontwikkelingen en resultaten in 2017			
Actualiteiten			
20 jaar JV. De rechtspositie van migranten sinds 1997			
Gezinsherenigingrichtlijn			
7. Vragendienst	28		
De vragendienst			
Ontwikkelingen en resultaten in 2017			
Actualiteiten			
Vrijstelling van het middelenvereiste			
Visum kort verblijf			
8. Organisatie	31		
Bestuur			
Team			
Partners			
Bijlagen	33		
I Cursusprogrammering 2017			
II Selectie van in 2017 bijgewoonde bijeenkomsten			
III Publicaties van medewerkers in 2017			

Voorwoord

Het migratierecht is een complex en gelaagd rechtsgebied. Vakbekwaamheid en actuele informatie zijn dan ook onontbeerlijk voor de rechtspleging ten aanzien van migranten en voor het verlenen van goede rechtsbijstand in vreemdelingenzaken in het bijzonder. In dit jaarverslag leest u hoe Stichting Migratierecht Nederland in 2017 hieraan heeft bijgedragen. Ook belicht het jaarverslag een aantal vakinhoudelijke ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

In alle activiteiten van Stichting Migratierecht Nederland is aandacht voor de Unierechtelijke regulering van het migratierecht. Want, zoals de redactie van *Asiel&Migrantenrecht* in 2017 uit de mond van de voorzitter van de vreemdelingenkamer van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State optekende, “inmiddels is eigenlijk het gehele migratierecht Unierecht.” Zo vormen de Verblijfsrichtlijn, de Gezinsherenigingsrichtlijn en de Terugkeerrichtlijn de kaders voor tal van verblijfsrechtelijke procedures. En waar het Unierecht van toepassing is, moet rekening worden gehouden met de waarborgen die verankerd zijn in het

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Dat geldt ook voor de algemene beginselen van het Unierecht. In de vreemdelingenrechtspraak springt het belang van het Unierechtelijke evenredigheidsbeginsel eruit.

Voor Stichting Migratierecht Nederland was 2017 een bewogen jaar. De stichting vierde met een feestelijk symposium het jubileum van Jurisprudentie Vreemdelingenrecht en organiseerde nog een aantal zeer geslaagde bijeenkomsten. De stichting wist in te spelen op de actualiteit en werkte succesvol samen met een steeds grotere kring van experts in het migratierecht, het algemene bestuursrecht en het Europese recht. Tegelijkertijd waren twee medewerkers uit het (kleine) team langdurig ziek en kende het jaar een diepriet einde. Op 9 december 2017 overleed Lucille van Wijnbergen, onze cursuscoördinator. Stichting Migratierecht Nederland verloor een betrokken en levenslustige collega.

Mocht het jaarverslag aanleiding geven tot vragen of opmerkingen, dan verneem ik die graag.

Adriana van Doijeweert

Voorzitter van het bestuur

*Bijna het hele migratierecht is
Unierecht. Dat betekent rekening
houden met het Handvest en de
algemene beginselen van het
Unierecht.*

1. Inleiding

Missie en visie

Stichting Migratierecht Nederland (SMN) stelt zich ten doel om informatie over de rechtspositie van migranten beschikbaar te stellen aan rechtshulpverleners en andere belangstellenden, om advocaten en andere juristen bij te scholen in het migratierecht en om op te komen voor de rechtspositie van migranten in Nederland en de Europese Unie. De stichting heeft geen winstoogmerk.

Net als in eerdere jaren lag in 2017 de nadruk op de eerste twee doelstellingen: hoogwaardige juridische informatievoorziening en deskundigheidsbevordering. In de rol van kennismakelaar draagt SMN bij aan de kwaliteit van de rechtspleging ten aanzien van migranten. Vele praktijkjuristen en wetenschappers maken gebruik van de databank Migratieweb. In cursussen en bijeenkomsten en in de vakbladen *Asiel&Migrantenrecht (A&MR)* en *Jurisprudentie Vreemdelingenrecht (JV)* worden de ontwikkelingen in de regelgeving, de rechtspraak en het beleid op de voet gevolgd, geduid en becommentarieerd. Leden van de Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken (WRV) kunnen bij de Vragendienst van SMN advies in individuele zaken inwinnen.

Bij alle activiteiten werkt SMN samen met andere organisaties, zoals VluchtelingenWerk Nederland (VWN) en Sdu.

Ook onderhoudt SMN een netwerk van experts uit de advocatuur, de wetenschap, de rechterlijke macht, NGO's en de IND. Zij delen hun kennis, ideeën en vragen met SMN. Wij zijn onze partners, docenten, redacteuren, auteurs en annotatoren zeer erkentelijk voor de samenwerking.

Actualiteiten

Verkiezingsjaar

Migratie en integratie waren belangrijke thema's in de campagnes voor de Tweede Kamerverkiezingen op 15 maart 2017. Na die verkiezingen volgde de langste kabinetsformatie sinds de Tweede Wereldoorlog. 225 dagen regeerde Rutte II als demissionair kabinet en behandelden de Kamers geen politiek gevoelige onderwerpen. Verschillende aan migratie gerelateerde onderwerpen werden controversieel verklaard, zoals een discussie over het stelsel van hoger beroep in asielzaken, een motie de uitvoering van het kinderpardon op het punt van het meewerkcriterium te versoepelen (zie hoofdstuk 2), het wetsvoorstel om criminele Antillianen te kunnen terugsturen en het ACVZ-advies over profiling in de uitvoering van het vreemdelingenbeleid.

De eerste formatiepoging liep stuk op een meningsverschil tussen VVD, CDA en D66 enerzijds en GroenLinks anderzijds over zogenoemde migratiedeals tussen de Europese Unie en derde landen (meer over migratiedeals in hoofdstuk 5). VVD, CDA, D66 en ChristenUnie kwamen er wel uit en presenteerden op 10 oktober 2017 het regeerakkoord Vertrouwen in de toekomst. In de paragraaf over migratie kondigen de coalitiepartijen voornamelijk maatregelen aan gericht op het tegengaan van asielmigratie, het anders opvangen van asielzoekers in Nederland en het bevorderen van de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers. Nederland zal onder andere inzetten op internationale migratieovereenkomsten, opvang in de regio en een korte geldigheidsduur van de (eerste) asielvergunning voor bepaalde tijd. Het voornemen om in asielprocedures eerst na een voornemen tot afwijzing van de aanvraag (kosteloze) rechtsbijstand te verstrekken leidde tot grote bezorgdheid bij onder andere VWN en de Vereniging van Asieladvocaten & -Juristen Nederland.

Wat betreft integratie, luidt het motto in het regeerakkoord "Wie mag blijven, moet snel meedoen.". Het inburgeringstraject wordt herzien (meer over inburgering in hoofdstuk 4). Statushouders moeten op een hoger niveau de Nederlandse taal leren en de rijksoverheid gaat het taalonderwijs (weer) financieren. Mogelijk krijgen statushouders "een begeleide toegang tot de verzorgingsstaat" en ontvangen zij sociale voorzieningen de eerste twee jaar in natura.

Aan arbeidsmigratie worden in het regeerakkoord slechts enkele zinnen gewijd en er worden geen wijzigingen in het gezinsmigratiebeleid aangekondigd. In hun commentaar op het regeerakkoord in A&MR 2017, nr. 10 noemen Carolus Grütters, Paul Minderhoud, Ricky

van Oers, Tineke Strik, Ashley Terlouw en Karin Zwaan dit opmerkelijk, aangezien asielzoekers in 2016 minder dan 10% van alle immigranten vormden.

Op 26 oktober 2017 trad het kabinet Rutte III aan, met als noviteit een minister voor Rechtsbescherming. Hij is onder meer verantwoordelijk voor de rechtsbijstand.

*Migratie was een belangrijk
thema in de verkiezingscampagnes.
De eerste formatiepoging liep stuk
op een meningsverschil over
migratiedeals.*

2. Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken

De Werkgroep

De Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken (WRV) bevordert de uitwisseling van kennis en informatie tussen advocaten, wetenschappers en andere deskundigen op het terrein van het vreemdelingenrecht. SMN voert het secretariaat van de werkgroep.

In 2017 waren circa 570 professionals aangesloten bij de WRV. Zij kunnen gebruik maken van Migratieweb, ontvangen Jurisprudentie Vreemdelingenrecht (JV) en Asiel&Migrantenrecht (A&MR), kunnen tegen gereduceerd tarief deelnemen aan cursussen en bijeenkomsten die SMN organiseert en zaakgerelateerde vragen voorleggen aan de Vragendienst.

Het volgen van de ontwikkelingen in het vreemdelingenrecht door lidmaatschap van de WRV is een deskundigheidseis die de Raad voor Rechtsbijstand stelt aan de inschrijving voor de specialisaties vreemdelingenrecht, vreemdelingenpiket en vreemdelingenbewing.

Actualiteiten

Kinderen in het migratierecht

Vreemdelingenrechtelijke beslissingen kunnen kinderen raken. In het uiterste geval, zoals bij uitzetting van een uitgeprocedeerd gezin dat niet meewerkt aan gezamenlijke uitzetting, kunnen ouders en kinderen van elkaar worden gescheiden. Een dergelijk geval, van een moeder die zonder haar twee, ondergedoken kinderen naar Armenië werd uitgezet, leidde in 2017 tot ophef en Kamervragen.

De Tweede Kamer debatteerde ook meermaals over het Kinderpardon. Van 1 februari 2013 tot oktober 2016 verkregen slechts 29 kinderen en 73 gezinsleden, uit 1.530 aanvragers, een vergunning op grond van de Definitieve Regeling langdurig verblijvende kinderen. De meeste aanvragen werden afgewezen op de contra-indicatie 'niet meewerken aan vertrek'. Dit leidde tot een kritische analyse van de regeling en de Afdeling bestuursrechtspraak daarover door Martin Vegter en Machteld van Werven in A&MR 2017, nr. 2. In februari 2017 liet de staatssecretaris in reactie op de aangenomen motie Voordewind weten vast te houden aan de voorwaarde, dat de ouders van langdurig verblijvende kinderen hebben meegewerkt aan terugkeer. Het demissionaire kabinet stelde geen uitzetstop in voor asielkinderen die vijf jaar of langer in Nederland verblijven en in het zicht van de overheid zijn geweest. In juni presenteerde de Kinderombudsman een alternatief Kinderpardon, om de regeling in overeenstemming te brengen met het VN Kinderrechtenverdrag (IVRK). Haar aanbevelingen werden niet opgevolgd;

het regeerakkoord vermeldt dat de Kinderpardonregeling niet wordt gewijzigd (zie ook hoofdstuk 1).

Anno 2017 is er brede consensus dat bestuursorganen en rechters in alle besluiten en overwegingen over kinderen, hun belangen centraal moeten stellen. Het belang van het kind is echter geen troefkaart die staten verplicht een verblijfsrecht te verlenen aan alle kinderen die op hun grondgebied beter af zijn dan elders (EHRM 8 november 2016, *El Ghatet t. Zwitserland*, JV 2017/2 nt. Hilbrink). In A&MR 2017, nr. 8 betoogde Marjolein Herweijer dat Nederland niet volledig voldoet aan zijn verplichtingen op grond van het IVRK, doordat het beginsel van het belang van het kind in het vreemdelingenrecht slechts een procedureel karakter heeft. Zij pleit er daarom voor dit beginsel in het Nederlandse vreemdelingenrecht te codificeren. Ook de Kinderombudsman heeft dit in 2017 aanbevolen. Er ligt een initiatiefwetsvoorstel om het belang van het kind in de Vreemdelingenwet 2000 te verankeren. In 2017 adviseerde de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) de Tweede Kamer hierover. De ACVZ is positief over de wens om de algemene norm van art. 3 lid 1 IVRK in de Vreemdelingenwet 2000 uit te werken, maar plaatste vraagtekens bij de wijze waarop het voorstel daaraan vorm geeft.

Een interessante uitspraak in dit verband is ABRvS 5 april 2017, JV 2017/121 nt. Boeles, over de mvv-aanvraag van een Iraakse vrouw, die verblijft bij haar Nederlandse man en kinderen beoogt. De kinderen hebben vrijwel hun hele leven met haar in Syrië gewoond. De Afdeling overweegt dat de rechtbank enigszins terughoudend had behoren toetsen of de staatssecretaris alle relevante feiten en omstandigheden in zijn belangenafweging in het kader van art. 8 EVRM heeft betrokken en of hij zich niet ten onrechte op het standpunt heeft gesteld dat die afweging heeft geresulteerd in een "fair balance". Hoewel de aangevallen uitspraak

niet getuigt van een enigszins terughoudende toetsing, wordt deze niet vernietigd. Onder verwijzing naar o.m. het arrest *El Ghatet* oordeelt de Afdeling dat de staatssecretaris niet deugdelijk heeft gemotiveerd dat zijn afweging heeft geresulteerd in een "fair balance". Zo wordt voorbijgaan aan het middelenvereiste en beslissend gewicht gehecht aan art. 8 EVRM, de Nederlandse nationaliteit van de kinderen en de moeilijke situatie (een 'certain degree of hardship') bij vestiging in Irak, aldus de annotator. Jorg Werner beargumenteerde in A&MR 2017, nr. 1 dat uit *El Ghatet* volgt dat de nationale rechter vol moet toetsen aan de belangen van kinderen. Om aan die belangen cruciaal gewicht te kunnen toekennen, moet de rechter daar eerst scherp zicht op krijgen. Een gesprek met het kind op de zitting kan daartoe bijdragen. In haar redactioneel *En wat doen we met de kids?* (A&MR 2017, nr. 4) brak Dana Baldinger een lans voor het vaker ter zitting uitnodigen van de bij vreemdelingenzaken betrokken kinderen.

Kinderen die staatloos zijn maar in de Basisregistratie Personen staan met 'nationaliteit bekend' krijgen niet de bescherming die hun toekomt. Vaak kunnen zij moeilijk of niet aantonen dat zij staatloos zijn. In *Naima werd Nederlandse* (A&MR 2017, nr. 10) beschreven Machteld van Werven en Mieke van Wijk een dergelijke zaak, waarin de afdeling Burgerzaken van een gemeente het belang van het kind en het recht op een nationaliteit voorop stelde. Dat, in combinatie met het nationaliteitsrecht van het land van herkomst van de moeder, leidde tot inwilliging van het verzoek om de registratie van het meisje te wijzigen van 'nationaliteit onbekend' naar 'staatloos'.

In september 2017 gaven Goos Cardol, jurist bij de Raad voor de Kinderbescherming, en Corrien Ullersma, advocaat bij Van der Woude de Graaf advocaten, bij SMN de cursus 'Kinderen in het migratierecht'.

*Bestuursorganen en rechters
moeten, waar het kinderen betreft,
cruciaal gewicht toekennen aan
het belang van het kind.*

3. Cursussen en bijeenkomsten

Het onderwijs

SMN faciliteert de overdracht van specialistische kennis aan advocaten en andere professionals in het vreemdelingenrecht. Door de vele contacten met zowel praktijkjuristen als academici weet SMN de kennisbehoeften in de praktijk en de voortschrijdende inzichten uit de wetenschap bij elkaar te brengen. De programmering van de onderwijsactiviteiten wordt ook gevoed vanuit de casus die aan de Vragendienst worden voorgelegd en de discussies in de (redacties van) A&MR en JV. SMN is een door de Nederlandse Orde van Advocaten erkende opleidingsinstelling in het kader van de permanente opleiding (PO), onderhoud vakbekwaamheid.

Ontwikkelingen en resultaten in het afgelopen jaar

Cursussen

In 2017 organiseerde SMN 20 reguliere cursussen in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Amersfoort en Zwolle (zie bijlage I voor een overzicht). Alle cursussen sloten aan bij de actualiteit. De belangstelling voor de cursus 'Actualiteiten vreemdelingenbewaring' was onverminderd groot. Mirjam van Riel, Bas van Velzen en Jim Waasdorp gaven gezamenlijk zes drukbezochte en goed gewaardeerde bewaringscursussen. Nieuw waren de cursus 'Marokkaans recht in familie- en vreemdelingenzaken', verzorgd

door Samira Bouddount en Frans van der Velden, en de cursus 'Medische verblijfsgronden en het tuchtrecht in vreemdelingenzaken', gegeven door Marjon Peeters en Evert Bloemen. Ter bevordering van de interactie tijdens cursussen, houdt SMN de groepen klein. Gemiddeld hadden de cursussen 20 deelnemers, van wie veruit de meesten werkzaam zijn als advocaat. Ook medewerkers van VWN, het Juridisch Loket en SMN namen deel aan cursussen. Cursisten waren positief over de cursussen (gemiddelde waardering: 8,3).

Vrijwel elke cursus werd gegeven door een advocaat en een docent uit een andere werkring. De cursus over de Basisregistratie Personen had drie docenten, werkzaam in de advocatuur, bij de IND en bij de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken. SMN verbreedde in 2017 opnieuw de docentenpoule door samen te werken met 15 nieuwe docenten en inleiders uit onder meer de advocatuur, wetenschap, rechterlijke macht en IND.

Naast de reguliere cursussen en een jubileumsymposium ter gelegenheid van 20 jaar Jurisprudentie Vreemdelingenrecht (zie hoofdstuk 6), organiseerde SMN in 2017 Het arrest Chavez-Vilchez, Unieburgerschap en de rechten van het kind. Een bijeenkomst ter nagedachtenis van mr. Tomas Weterings. Tijdens deze goed bezochte bijeenkomst stonden we stil bij belangrijke thema's uit het werk van Tomas Weterings, die tot zijn overlijden

in 2016 als advocaat, docent en auteur veel heeft betekend voor de rechtsbijstand aan vreemdelingen. Else Weijsenfeld, Gareth Davies en Bram van Melle hielden interessante voordrachten, die dagvoorzitter Cees Grimbergen op een prikkelende manier aan elkaar praatte.

Weterings was één van de advocaten in de zaken die hebben geleid tot HvJ EU 10 mei 2017, Chavez-Vilchez e.a., JV 2017/143 nt. Groenendijk, over het afgeleide verblijfsrecht van een derdelander, wiens kind Unieburger is. In dit belangwekkende arrest bepaalde de Grote Kamer, in antwoord op vragen van de Centrale Raad van Beroep, dat voor de beoordeling van het risico dat een minderjarige Unieburger wordt gedwongen de EU te verlaten, als zijn derdelander ouder een verblijfsrecht wordt ontzegd, niet volstaat of de andere ouder, Unieburger, alleen de dagelijkse zorg voor het kind kan en wil dragen. Om vast te stellen of het gedwongen vertrek van de derdelander ouder tot het vertrek van het kind zou leiden, moet het hogere belang van het kind in de beschouwing betrokken. In het bijzonder moet rekening worden gehouden met zijn leeftijd, ontwikkeling, affectieve relatie met beide ouders en het risico voor het evenwicht van het kind bij een scheiding van de ouder die derdelander is. De uitspraak is in lijn met de eerdere Hofarresten in de zaken Zambrano en Rendón Marín, maar noopte tot aanpassing van de Nederlandse regelgeving en rechtspraak. Per 1 oktober 2017 werd hiertoe de Vc 2000 gewijzigd (WBV 2017/9). In veel aangehouden zaken werden alsnog inwilligende beschikkingen verleend aan derdelander ouders van Nederlandse/Europese kinderen.

WRV-bijeenkomsten

In juni en in december kwam de Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken bijeen. Aan beide WRV-bijeenkomsten namen circa 140 personen deel. Jurian Langer, Tineke Strik, Kees Groenendijk en Eva Hilbrink verzorgden de plenaire inleidingen. Daarnaast konden deelnemers kiezen uit verschillende workshops, waar dieper werd ingegaan op onderwerpen als mensenrechteninstrumenten in gezinsherenigingszaken, 'de gewenste vreemdeling', het Associatierecht en bestuursprocesrecht in migratiezaken.

Nieuwe ontmoetingen in het migratiedebat

De samenwerking met De Nieuwe Poort en IN Amsterdam (voorheen: Expatcenter Amsterdam) werd voortgezet. Het gezamenlijke project 'Nieuwe ontmoetingen in het migratiedebat' was erop gericht mensen die vanuit verschillende (professionele) achtergronden bij het onderwerp migratie betrokken zijn met elkaar in gesprek te brengen en, voorbij de polemiek, ideeën te laten uitwisselen. Dit gebeurde in 2017 in vier besloten diners pensant en een publieksbijeenkomst. Tijdens de werkdiners werd gesproken over thema's als 'Migratie & delen in welvaart', ingeleid door Leo Lucassen, 'Migratie & belonging', ingeleid door James Kennedy, en 'Migratie, polarisatie & publieke antwoorden', met een inleiding van Désanne van Brederode. Tijdens de publieksbijeenkomst gingen Tesseltje de Lange, Franciszek Roguski, Marjolein ten Hoonte en Catelene Passchier met elkaar en met het publiek in gesprek over de uitdagingen en de kansen rond 'Migratie & werk'.

Actualiteiten

Wav boetes

Op een overtreding van het verbod om een vreemdeling in Nederland arbeid te laten verrichten zonder de vereiste tewerkstellingsvergunning, staat een bestuurlijke boete van max. €7.000. Nadat de jurisprudentie de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2016 dwong tot aanpassing van de boeteregels voor overtredingen van de Wet arbeid vreemdelingen (Wav), was er in 2017 veel aandacht voor het bewijsrecht in Wav-zaken. In twee zaken over de inzet, via een Roemeense onderaannemer, van Roemeense arbeiders in de scheepsbouw, boog de Afdeling zich over de regels voor de bewijsgaring (ABRvS 5 juli 2017, JV 2017196 nt. Krop). De Afdeling verwees de zaken naar de grote kamer en vroeg staatsraad advocaat-generaal Keus om een conclusie. Daarin behandelt hij verschillende vragen over het bestuursrechtelijke bewijsrecht. Zoals rond het horen van getuigen: moet dat met een beëdigde tolk of kan het met een telefonische tolk? Wat is het bewijsrechtelijke gevolg als een inspecteur en/of een getuige een verklaring niet heeft ondertekend? Moet de cautie worden gegeven en zo ja, op welk moment tijdens een inspectie en aan wie? En welke eisen gelden voor de vastlegging van verklaringen? De AG en de Afdeling gaan ook in op het inbrengen van tegenbewijs door de vermeende overtreder respectievelijk nader bewijs door het bestuursorgaan. Later in de procedure door de werkgever overgelegde getuigenverklaring moeten het bestuursorgaan en de rechter in aanmerking nemen. De mogelijkheid voor het bestuursorgaan om na voltooiing van de besluitvorming nader bewijs in te brengen wordt begrensd door de goede procesorde.

Tijdens de flitscursus 'Bestuurlijke boete' eind augustus 2017 praatte Christien Saris, advocaat bij Stibbe, cursisten vlot bij over de Afdelingsuitspraken van 5 juli 2017. Zowel Saris als annotator Pieter Krop noemde conclusie en uitspraak niet baanbrekend. Het betreft veeleer een bevestiging van de lijn, dat de bewijslast van een overtreding op de minister rust en dat in geval van twijfel betrokkene het voordeel van de twijfel moet worden gegeven. Volgens Krop kunnen rechtshulpverleners die twijfel alleen zaaien door gedegen, minutieus onderbouwde bewijsverweren te voeren.

Rond dezelfde tijd presenteerde de Inspectie SZW juist het rapport *Eerlijk werk in, aan en op schepen 2016*. De Inspectie meldt bij 52 onderzoeken in de scheepsbouw, scheepsreparatie/-onderhoud en de zee- en binnenvaart 235 illegaal tewerkgestelde vreemdelingen, vooral Kroaten, Maleisiërs en Filipijnen, te hebben aangetroffen. Dezelfde groepen arbeidskrachten werken op verschillende werven en/of schepen en geven steevast dezelfde antwoorden. Dit duidt erop dat zij worden geïnstrueerd hoe te antwoorden bij een controle, waarmee werkgevers de feitelijke situatie proberen te verhullen voor toezichthouders, aldus de Inspectie.

Koppelingsbeginsel

Het koppelingsbeginsel, dat niet rechtmatig verblijvende vreemdelingen uitsluit van sociale voorzieningen, bleef de rechtspraak in 2017 bezighouden. Niet rechtmatig verblijvende vreemdelingen mogen ook niet meeprofiteren van de voorzieningen van hun partner of medebewoner. Er wordt geen huurtoeslag, zorgtoeslag of kind-

gebonden budget verstrekt aan een Nederlander of een rechtmatig verblijvende vreemdeling, wiens partner geen rechtmatig verblijf heeft. Ook als die partner haar verblijfsrecht heeft verloren omdat de aanvrager door arbeidsongeschiktheid niet meer aan het middelenvereiste kan voldoen, zo oordeelde de Afdeling op 12 juli 2017. Wordt de verblijfsvergunning van een toeslagpartner met terugwerkende kracht ingetrokken, dan worden de toeslagen die de Nederlandse partner in die periode heeft ontvangen herzien, behoudens de periode van een eventuele bezwaarprocedure tegen de intrekking. Dat de belanghebbende op het moment van toekennen van de toeslagen niet redelijkerwijs heeft kunnen begrijpen dat die ten onrechte werden verleend, maakt dat niet anders (ECLI:NL:RVS:2017:699 en ECLI:NL:RVS:2017:1087).

Toepassing van het koppelingsbeginsel kan samenlopen met toepassing van de kostendelersnorm. Die norm behelst een lagere individuele bijstandsnorm voor wie samenwoont. Daarbij is niet van belang of de medebewoner daadwerkelijk kan bijdragen in de kosten. De cumulatie van koppelingswet en kostendelersnorm kan minima in financiële problemen brengen, terwijl – zo overwoog in 2017 de voorzieningenrechter van de Centrale Raad van Beroep (ECLI:NL:CRVB:2017:879) – aan de kostendelersnorm geen vreemdelingenrechtelijke redenen ten grondslag liggen en die norm niet is bedoeld om de niet rechtmatig verblijvende partner uit het huwelijk, de samenwoning of Nederland te doen vertrekken, waardoor de achterblijvende partner weer over voldoende middelen zou kunnen beschikken. Zie voor een uitgebreide bespreking van de rechtspraak *Kroniek sociale zekerheid en vreemdelingen van Paul Minderhoud in A&MR 2018, nr. 1.*

SMN organiseerde in 2017 een masterclass over de toepassing van het koppelingsbeginsel voor advocaten, rechters, beleidsmakers en andere experts uit het vreemdelingenrecht en het socialezekerheidsrecht. Ellen Gelok, advocaat bij Advokatenkollektief Oost, en Paul Minderhoud, Radboud Universiteit Nijmegen, verzorgden de inleidingen. Tijdens de discussie bleek onder meer dat de toeslagenwetgeving de toepassing van het koppelingsbeginsel heeft gecompliceerd en dat gemeenten verschillend omgaan met de gevolgen van de koppelingswet. Op de WRV-bijeenkomst in december 2017 was er een workshop over het Koppelingsbeginsel.

Ook in december signaleerden de Kinderombudsman en de jeugd- en kinderombudsmannen van Amsterdam, Rotterdam en Den Haag dat honderden kinderen met een ouder zonder verblijfsstatus in armoede leven. De kinderombudsmannen noemen de Koppelingswet één van oorzaken en doen onder meer de aanbeveling dat het kabinet de (toepassing van de) Koppelingswet en het begrip toeslagpartner zo aanpast, dat gezinnen met minderjarige Nederlandse kinderen of kinderen met een verblijfsvergunning aanspraak kunnen maken op toeslagen, verstrekkingen, voorzieningen, uitkeringen, ontheffingen en vergunningen ten behoeve van de kinderen.

*Chavez-Vilchez, over het afgeleide
verblijfsrecht van derdelanders, wiens
kinderen Unieburger zijn, noopte
tot aanpassing van de Nederlandse
praktijk.*

4. Migratieweb

De databank

In de databank Migratieweb wordt juridische informatie over het reguliere vreemdelingenrecht en aanverwante rechtsgebieden beschikbaar gesteld aan professionals en andere belangstellenden. Vooral praktijkjuristen, zoals rechtshulpverleners en medewerkers van de rechterlijke macht, en wetenschappers gebruiken Migratieweb. Aan enkele universiteiten hebben ook studenten toegang tot Migratieweb.

Migratieweb bevat ruim 36.000 documenten, waarvan 80% redactioneel is verrijkt en vrijgegeven voor gebruikers van de databank. Het grootste deel van de documenten in Migratieweb betreft jurisprudentie. De databank bevat ook wet- en regelgeving, parlementaire stukken en literatuur. De redactie van Migratieweb bestaat uit juristen. Zij selecteren de relevante documenten en voorzien die van trefwoorden, kernbegrippen, een samenvatting en links naar andere documenten. Deze metadata maakt het mogelijk om snel de context en de relevantie van een document te beoordelen.

Ontwikkelingen en resultaten in 2017

Ter verrijking van de databank verzoeken de redactie van Migratieweb en de medewerkers van de Vragendienst advocaten om relevante, niet gepubliceerde uitspraken te delen via

Migratieweb. Dit heeft eraan bijgedragen dat in 2017 enkele tientallen interessante uitspraken in Migratieweb werden opgenomen, die (nog) niet elders waren gepubliceerd. Ook plaatste de redactie in 2017 opnieuw enkele masterscripties over aan het migratierecht gerelateerde onderwerpen, die zijn beoordeeld met een 8 of hoger.

De redactie van Migratieweb bewerkte en publiceerde in 2017 bijna 1700 documenten. Hiermee lag de productie 10% lager dan het jaarlijkse gemiddelde in de periode 2007 tot en met 2016. De verklaring hiervoor is gelegen in personele problemen (zie hoofdstuk 8) en de tijdsinvestering in de vernieuwing van Migratieweb.

Migratieweb is in 2003 gebouwd en in de loop der jaren doorontwikkeld. Aangezien de grenzen aan verdere aanpassingen in de huidige databank zijn bereikt, laat SMN een nieuw Migratieweb bouwen, dat gebruiksvriendelijker en toekomstbestendig is, met behoud van alle inhoud. KennisMeester is in het derde kwartaal van 2016 gestart met de ontwikkeling van het nieuwe Migratieweb. De geplande oplevering medio 2017 is niet gehaald. Het project is ernstig vertraagd en kon helaas niet in 2017 worden afgerond.

Actualiteiten

Inburgering

De redactie plaatste in 2017 relatief veel documenten in Migratieweb over inburgering. Zo verschenen in januari een onderzoek naar het inburgeringsonderwijs in opdracht van DUO en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het rapport *Inburgering. Eerste resultaten van de Wet inburgering 2013* van de Algemene Rekenkamer. Die uitte onder andere kritiek op doorgevoerde bezuinigingen en op de eigen verantwoordelijkheid als basis van het inburgeringsbeleid. Ook is niet duidelijk of sancties effectief zijn en is de verblijfsrechtelijke sanctie in de praktijk nauwelijks uitvoerbaar, aldus de Rekenkamer. Ook uit academische hoek was er kritiek op het inburgeringsbeleid. In september 2017 promoveerde Tamar de Waal op het proefschrift *Conditional belonging: A legal-philosophical inquiry into integration requirements for immigrants in Europe*.

De Waal betoogt dat inburgeringseisen als voorwaarden voor verblijfsrechten contraproductief zijn voor integratie. In A&MR 2017, nr. 9 deed Linus Hesselink verslag van de promotie. In verband met het toevoegen van de zogenoemde participatieverklaring aan het inburgeringsexamen en het wettelijk vastleggen van de maatschappelijke begeleiding werd de Wet inburgering gewijzigd. De wijzigingen zijn op 1 oktober 2017 in werking getreden. Over de participatieverklaring schreef Nikola Tibold een opiniestuk in A&MR 2017, nr. 1 en columnist Ger Groot reflecteerde op de vraag waarin een migrant precies inburgert, als van hem wordt verlangd dat hij inburgert in de Nederlandse samenleving (A&MR 2017, nr. 10). Voorts verscheen er rechtspraak over verzoeken om ontheffing van het inburgeringsver-eiste door vreemdelingen die kennelijk in de veronderstelling zijn

dat zij aan hun inburgeringsplicht hebben voldaan, terwijl dit formeel niet het geval is. Dit valt mede te begrijpen tegen de achtergrond van de vele wijzigingen in de regels omtrent inburgering. Ook is de verhouding tussen enerzijds die regelgeving en anderzijds de regelgeving inzake verblijfsrecht complex. Een voorbeeld hiervan behandelde Heleen Ellemeet in de rubriek Vraag & Antwoord in A&MR 2017, nr. 1. Ook waren er rechtbankuitspraken over bestuursrechtelijke boetes voor het niet (tijdig) inburgeren. Meermalen overwoog de bestuursrechter dat de minister onvoldoende oog heeft gehad voor omstandigheden die tot matiging van de boete hadden moeten leiden. Volgens annotator Karin de Vries komt uit de rechtspraak het beeld naar voren, dat de uitvoerende instanties de inburgeringswetgeving strikt toepassen, zonder veel rekening te houden met de persoonlijke situatie van de inburgeraar (JV 2017/258 nt. De Vries). In december 2017 gaf De Vries op de WRV-bijeenkomst een workshop over het onderwerp inburgering. Eind 2017 bleek dat inburgeraars 15 tot 18 weken moeten wachten op de uitslag van hun inburgeringsexamens. De verantwoordelijke minister gaf aan dat, ondanks maatregelen, de wachttijden mogelijk verder zullen oplopen en zegde toe dat in het geval de inburgeringstermijn hierdoor zou worden overschreden, die termijn zal worden verlengd.

Openbare orde

In het vorige Jaarverslag werd de vraag opgeworpen, wat de uitleg door het HvJ EU van het begrip openbare orde in de Terugkeerrichtlijn betekent voor het Nederlandse beleid van de glijdende schaal en voor het openbare orde-begrip in andere Europese regelgeving.

Het ging daarbij om het vereiste dat het gedrag van de derdelander een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging vormt. De wetgever heeft in 2017 geen antwoord geformuleerd op de vraag naar de implicaties van dit criterium voor de glijdende schaal. De Afdeling bestuursrechtspraak overwoog echter dat, in ieder geval wat betreft verblijfsbeëindiging of een inreisverbod, de 'actuele bedreigingstoets' steeds van toepassing is als een richtlijn de lidstaten ruimte laat om bij de uitoefening van een hierin toegekende bevoegdheid bij de beoordeling te betrekken of een vreemdeling een gevaar vormt voor de openbare orde (ABRvS 4 juli 2017, JV 2017/195). In zijn noot onder het Luxemburgse arrest López Pastuzano van 7 december 2017 schrijft Pieter Boeles dat dit betekent dat in de meeste gevallen van het reguliere vreemdelingenrecht de 'actuele bedreigingstoets' moet worden toegepast. Hij betoogt dat dit ook het geval is bij de aanvraag om een status van langdurig ingezetene.

In de genoemde uitspraak van 4 juli 2017 oordeelde de Afdeling ook dat de algemene afweging in art. 66a lid 7 onder a Vw 2000 geen individuele beoordeling behelst, en niet voldoet aan het Unierechtelijke evenredigheidsbeginsel. Voor zover art. 66a lid 7 onder a Vw 2000 van rechtswege de hierin genoemde rechtsgevolgen verbindt aan bepaalde veroordelingen, moet zij buiten toepassing worden gelaten. In andere zaken boog de Afdeling zich over de beoordeling door de staatssecretaris, of een vreemdeling een werkelijke, actuele en voldoende ernstige bedreiging vormt, en het gewicht dat daarbij toekomt aan factoren als de duur van het rechtmatige verblijf, het tijdsverloop sinds het laatste delict, de (afgenomen) ernst van de strafbare feiten, de inschatting van het recidiverisico en de omstandigheid dat het OM geen plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders

heeft gevorderd. Zie bijvoorbeeld ABRvS 15 maart 2017, JV 2017/115 nt. Stronks, ABRvS 7 juni 2017, JV 2017/180 nt. Stronks en ABRvS 14 november 2017, JV 2018/7.

Wat betreft de verwijdering van Unieburgers op grond van de openbare orde, oordeelde het HvJ EU – in de zaak van een Italiaanse zedendelinquent in Spanje – dat de omstandigheid dat betrokkene ten tijde van het verwijderingsbesluit gedetineerd is en geen uitzicht heeft op invrijheidstelling in de nabije toekomst, niet uitsluit dat zijn gedrag een werkelijke en actuele bedreiging voor een fundamenteel belang vormt (HvJ EU 13 juli 2017, E., JV 2017/179).

Het HvJ EU beantwoordde de prejudiciële vragen de Hoge Raad over het tijdstip waarop de duur van een inreisverbod begint te lopen. Dat is het moment waarop de betrokkene het grondgebied van de EU lidstaten daadwerkelijk heeft verlaten. Pas vanaf dat moment brengt het inreisverbod rechtsgevolgen teweeg (HvJ EU 26 juli 2017, Ouhrami, JV 2017/190 nt. Pahladsingh). Galina Cornelisse heeft beargumenteerd dat er hierdoor geen wettelijke grondslag is voor de strafrechtelijke vervolging van vreemdelingen die in weerwil van een inreisverbod de EU niet hebben verlaten en in Nederland verblijven (*Inreisverboden die (nog) geen rechtsgevolgen hebben*, *NJB 2017/2034*).

Ook het vermelden waard is HvJ EU 4 april 2017, Fahimian, JV 2017/99 nt. Boeles. De Iraanse Fahimian wilde in Duitsland promotieonderzoek doen naar beschermingsmechanismen voor smartphones. Haar werd een visum geweigerd, niet op grond van de openbare orde maar vanwege een bedreiging van de openbare veiligheid.

De Grote Kamer verklaarde o.m. voor recht dat de Studentenrichtlijn lidstaten een ruime beoordelingsmarge laat om te beoordelen of een derdelander een (potentiële) bedreiging voor de openbare veiligheid vormt. Volgens Overmars en Terlouw is niet duidelijk waarom het Hof de lidstaten bij het tegenwerpen van de openbare orde weinig ruimte laat en bij het tegenwerpen van de openbare veiligheid juist meer (*Angst voor misbruik van kennis. Openbare veiligheid en EU-immigratiebeleid, A&MR 2017, nr. 8*).

Uitvoerende instanties passen de inburgeringswetgeving strikt toe en hebben weinig oog voor individuele omstandigheden.

5. Asiel&Migrantenrecht

Het tijdschrift

Asiel&Migrantenrecht (A&MR) informeert over ontwikkelingen in het nationale en internationale vluchtelingenrecht en regulier vreemdelingenrecht. A&MR biedt inzichten die direct toepasbaar zijn in de praktijk, overzichten op hoofdlijnen, reflectie en discussie. SMN en VWN geven het vakblad gezamenlijk uit. Het redactiesecretariaat is gevestigd bij SMN.

Ontwikkelingen en resultaten in 2017

In 2017 verschenen tien afleveringen, waarvan één dubbelnummer. Iedere aflevering bevatte een redactioneel, een kroniek, de rubriek 'Vraag & Antwoord', afwisselend verzorgd door VWN en SMN, de rubriek 'Uitspraak uitgelicht', de overzichten Beleid, Agenda en Literatuur en een column. De filosofen Ger Groot, Marli Huijter en Martijn Stronks schreven de columns. De kronieken waren gewijd aan vrijheidsontneming, toelatingsgronden asiel (tweemaal), advisering, medische aspecten bij verblijfsvergunningaanvragen, arbeidsmigratie, Europees asielrecht en gezinshereniging. Voorts verschenen er 26 artikelen, waarvan één peer reviewed, over uiteenlopende onderwerpen. Zo kwam onder meer de inwerkingtreding van de 'Intra Corporate Transfer'-richtlijn aan de orde, net als het kinderpardon, een analyse van de toetsing aan het Unierechtelijk evenredigheidsbeginsel in de Afdelingsjurisprudentie en de jurisprudentie over schijn-

huwelijken. Er was aandacht voor het EHRM arrest Paposhvili (JV 2017/22 nt. Myjer) en het arrest van het HvJEU over de afgifte van humanitaire visa (JV 2017/95 nt. Kok). Daarnaast verschenen vier opiniestukken, zeven verslagen van een symposium of verdediging van een proefschrift en twee interviews: met de nieuwe voorzitter van de vreemdelingenkamer van de Afdeling bestuursrechtspraak, Nico Verheij, en met Gerald Knaus, bedenker van de EU-Turkije deal.

Bram van Melle, advocaat bij Everaert advocaten, en Stijn Smulders, stafjurist rechtbank Den Bosch, rechter-plaatsvervanger rechtbank Limburg en auteur van het blog stijnskijkopasielrecht.nl, traden toe tot de redactie. In 2017 maakten deel uit van de redactie:

- Ashley Terlouw, hoogleraar rechtssociologie, Radboud Universiteit Nijmegen (voorzitter)
- Karen Geertsema, SMN en onderzoeker aan de VU (redactiesecretaris)
- Dana Baldinger, rechter rechtbank Amsterdam met ondersteuning van Josine Krikke, stafjurist
- Johan ten Berg, senior adviseur, Directie Juridische Zaken, Immigratie- en Naturalisatiedienst

- Karina Franssen, senior juridisch adviseur Vluchtelingen Werk Nederland
- Kees Groenendijk, emeritus hoogleraar rechtssociologie en oprichter Centrum voor Migratierecht, Radboud Universiteit Nijmegen
- Taco Groenewegen, universitair docent staats- en bestuursrecht, UvA
- Annelies Hoftijzer, advocaat te Amsterdam
- Stefan Kok, docent HBO-Rechten, Hogeschool Leiden
- Bram van Melle, advocaat te Amsterdam
- Helen Oosterom-Staples, universitair docent Tilburg Law School, Department European and International Public Law
- Mirjam van Riel, advocaat te Alkmaar
- Lieneke Slingenberg, universitair docent migratierecht, VU
- Stijn Smulders, stafjurist rechtbank Den Bosch

De redactie leest kritisch mee en stelt kwaliteit boven kwantiteit, wat er een enkele keer toe leidt dat een concept-artikel niet wordt geplaatst. De samenwerking tussen auteurs, redactie en eindredactie heeft voortdurend de aandacht en verloopt over het algemeen goed. Redactieleden dragen bij aan de kopij door zelf te schrijven en auteurs te werven. De peer review-procedure is aangepast in die zin dat ook redactieleden (met een doctorstitel) als anonieme referent een artikel kunnen beoordelen. De redactieraad kwam eenmaal bijeen en besprak de inhoudelijke en zakelijke resultaten met de uitgevers, redactie en eindredactie.

Actualiteiten

Gelijke behandeling van migranten

Al langere tijd wenste de redactie en redactieraad in A&MR meer aandacht te besteden aan gelijke behandeling van migranten. In 2017 werd het themanummer geheel aan dit onderwerp gewijd. In elf artikelen werd het recht op gelijke behandeling van verschillende invalshoeken belicht. Kees Groenendijk gaf in een inleidend artikel een overzicht van de historische ontwikkelingen in de wijze waarop overheid en juristen omgaan met discriminatie van migranten. Hij schetste dat de laatste decennia het onderscheid naar nationaliteit minder vanzelfsprekend is geworden als gevolg van de ontwikkeling van mensenrechtenverdragen, het Unierecht, het gelijkheidsbeginsel en de algemene gedachte dat een sterke rechtspositie bijdraagt aan de integratie van immigranten.

Dat het onderwerp desalniettemin actueel was, bleek uit de bijdrage van Jan-Peter Loof over de zogenoemde Rotterdamwet. In de zaak Garib was betoogd dat er mensenrechtelijke bezwaren kleven aan de wet die selectieve toewijzing van sociale huurwoningen in bepaalde delen van de stad mogelijk maakt. De Grote Kamer van het EHRM oordeelde echter op 6 november 2017 dat de maatregel niet in strijd is met het verbod op discriminatie, onder andere omdat daarin een aantal waarborgen is opgenomen. Een vergelijkbare dimensie van mogelijk stigmatiserend overheidsoptreden, speelt in de discussie over etnisch profileren.

Daarover schreven Joanne van der Leun en Maartje van der Woude in het themanummer van A&MR. Naar aanleiding van een klacht over het Mobiel Toezicht Veiligheid op luchthaven Rotterdam oordeelde de Nationale Ombudsman in 2017 dat de Koninklijke Marechaussee de schijn van discriminatie tegen heeft en zich beter zou moeten kunnen verantwoorden. De bijdrage in A&MR illustreert dat het wettelijk kader voor controles in het kader van het vreemdelingentoezicht het niet

eenvoudig maakt hiervoor praktische handvatten te geven. Onder het Unierecht is het recht op gelijke behandeling weliswaar een fundamenteel recht, maar niet op alle gebieden, zo bleek uit verschillende bijdragen. Zo is er het onderscheid tussen vluchtelingen en subsidiair beschermden, dat in Nederland leidt tot verschillen in de gezinsherenigingszaken. Een ander onderscheid in gezinsherenigingszaken is de omgekeerde discriminatie van Nederlanders ten opzichte van Unieburgers. Tot slot geldt er de ongelijke behandeling van derdelanders, die moeten voldoen aan integratievoorwaarden. Karin de Vries beschreef hoe het HvJ EU die ongelijke behandeling toestaat, waardoor lidstaten integratie kunnen inroepen als grond om de gelijke toegang tot sociale rechten te beperken. De per 2016 in de Participatiewet opgenomen taaleis is hiervan een voorbeeld. Bij de beoordeling of de taaleis de objectieve rechtvaardigingstoets kan doorstaan moet het gevaar worden meegewogen dat taaleisen bepaalde groepen uitsluiten, waarschuwde Ashley Terlouw in haar bijdrage aan het themanummer van A&MR.

Migratiedeals

De nationale en Europese politiek heeft zich net als voorgaande jaren ook in 2017 uitgebreid bezig gehouden met migratiedeals die de migratie naar de EU moeten beperken. De onderhandelingen tussen GroenLinks, D66, CDA en VVD over een kabinetsformatie strandden op dit onderwerp (zie hoofdstuk 1). Zowel het mensenrechtenhof in Luxemburg als het Hof in Straatsburg mengde zich in 2017 in dit Europese politieke debat. Het Gerecht van de EU achtte zich niet

bevoegd over de juridische houdbaarheid van de EU-Turkije deal te oordelen. Het Hof van Justitie van de EU bevestigde het door Slowakije en Hongarije aangevochten besluit van de Raad van Ministers uit 2015 over het herplaatsen van asielzoekers naar verschillende lidstaten om Italië en Griekenland te ontlasten. Beide uitspraken heeft Henri de Waele besproken in A&MR. Gerald Knaus lichtte in een interview in A&MR nog eens de achtergrond van de EU-Turkije deal toe en legde uit waarom zijn Maltaplan een alternatief is voor het huidige Dublinsysteem en een oplossing biedt voor de verdrinkingen op de Middellandse Zee.

Om juridische diepgang aan de politieke discussie toe te voegen presenteerden het College voor de Rechten van de Mens en de Commissie Meijers tijdens een bijeenkomst hierover de notitie *Human Act or Devil's Pact? Afspraken tussen de EU en derde landen op het gebied van migratie: de mensenrechtelijke dimensie*. Zoals Tineke Strik opmerkte in haar commentaar bij EHRM 3 oktober 2017 over pushbacks en collectieve uitzettingen aan de Europese buitengrenzen: "Het is zaak dat mensenrechtenhandhavers gelijke tred houden met de wijze waarop verdragsstaten hun verantwoordelijkheid omzeilen. Mocht het Hof van Justitie terugdeinzen voor het stellen van kaders, dan stelt het EHRM met zijn uitleg van EVRM-verplichtingen in elk geval een ondergrens aan de mogelijkheden van de externe dimensie van het EU-migratiebeleid."

6. Jurispudentie vreemdelingenrecht

Het tijdschrift

Jurispudentie Vreemdelingenrecht (JV) bevat de belangrijkste rechterlijke uitspraken in het nationale en internationale migratierecht en aanverwante onderwerpen als het nationaliteitsrecht en de Wet arbeid vreemdelingen. Uitspraken worden voorzien van trefwoorden, een samenvatting en, waar relevant, een annotatie. JV is te lezen op papier, op Migratieweb, op www.migratierecht.nl en in een app. SMN geeft JV samen met Sdu uit. Het redactiesecretariaat is ondergebracht bij SMN.

Ontwikkelingen en resultaten in 2017

Het eerste nummer van JV was een bijzondere jubileumuitgave met 15 uitspraken, oud en nieuw, geannoteerd door experts die normaliter geen noten (kunnen) schrijven in JV. Zo bevatte het drie noten vanuit een Straatsburgs perspectief. Agnes Steijn, griffier bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), schreef een persoonlijke noot bij het al oude EHRM arrest Bahaddar (JV 1998/45). Willy Thomassen, oud-rechter in het EHRM, plaatste kanttekeningen bij de EHRM arresten Said (JV 2005/304 nt. Spijkerboer), Rodriguez Da Silva en Hoogkamer (JV 2006/90 nt. P. Boeles) en Jeunesse (JV 2014/34 nt. Boeles). Haar opvolger in het EHRM, Egbert Myjer, annoteerde het kersverse EHRM arrest Paposhvili (JV 2017/22 nt. Myjer) over “medisch asiel”.

Voorts verschenen er 16 reguliere afleveringen. In totaal werden 262 uitspraken in JV gepubliceerd. De hoofdmoot (144) van de

hiervoor geselecteerde uitspraken is geweest door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. 110 van de 262 gepubliceerde uitspraken werden geannoteerd. Hiermee is het aandeel geannoteerde uitspraken (42%) wederom hoger dan in voorgaande jaren.

Aniel Pahladsingh, jurist bij de Raad van State, rechter-plaatsvervanger in de rechtbank Rotterdam en plaatsvervangend lid van het College voor de Rechten van de Mens, trad toe tot de redactie van JV. Die werd in 2017 gevormd door:

- Hemme Battjes, hoogleraar Europees asielrecht, Vrije Universiteit
- Mirjam van Riel, advocaat te Alkmaar
- Ton Gielen, rechter, rechtbank Amsterdam
- Frank Heinink, juridisch adviseur, IND procesvertegenwoordiging
- Sathia Rafi, senior consulent, VluchtelingenWerk Nederland
- Aniel Pahladsingh, jurist bij de Raad van State
- Marcel Reurs, advocaat te Amsterdam (voorzitter)
- Gerd Westendorp, SMN (redactiesecretaris)

Actualiteiten

20 jaar JV. De rechtspositie van migranten sinds 1997

Ter gelegenheid van het 20 jarig bestaan van JV organiseerde SMN op 26 januari 2017 een jubileumcongres over de rechtspositie van migranten sinds 1997. Deze feestelijke bijeenkomst met ca. 80 deelnemers vond plaats in de Utrechtse Gertrudiskapel. Onder voorzitterschap van Marcel Reurs werd teruggeblikt op het vreemdelingenrecht in de afgelopen 20 jaar. Kees Groenendijk besprak de ontwikkeling van het reguliere migratierecht aan de hand van zeven rode lijnen. De toenemende invloed van het Unierecht neemt daarbij een belangrijke plaats in. Barbara Wegelin, advocaat bij Everaert advocaten, droeg een column voor getiteld De ronde vreemdeling in het vierkante beleid. Zij toonde het spanningsveld tussen twee advocatenwensen: de wens dat gelijke gevallen gelijk worden behandeld en de wens dat het bestuur in voorkomende gevallen afwijkt van de vierkante regels ten gunste van de ronde cliënt. Scheidend voorzitter van de vreemdelingenkamer van de Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, Henk Lubberdink, besprak de ontwikkelingen in het asielrecht: de gewijzigde jurisprudentielijnen ten aanzien van de rechterlijke toetsing van de beoordeling van de geloofwaardigheid van het asielrelaas, de beoordeling van herhaalde asielaanvragen (ne bis in idem) en de toenadering van het EHRM richting het HvJEU. Het verbod van art. 3 EVRM is voor de Afdeling altijd het uitgangspunt geweest, aldus Lubberdink. Na prachtige muziek van Paloma de Beer met strijktrio Europa plaatste Marlou Schrover, hoogleraar migratie-geschiedenis in Leiden, de effecten van het Nederlandse migratie- en integratiebeleid in historisch perspectief. Dan blijkt onder meer dat dit beleid in de praktijk zelden heeft uitgepakt zoals was bedoeld en dat de definities van wie of wat het probleem is, en wie of wat de oplossing, constant verschuiven.

Gezinsherenigingsrichtlijn

Het belang van de Gezinsherenigingsrichtlijn (2003/86/EG) in verschillende migratierechtelijke procedures bleek in 2017 onder meer uit de prejudiciële vragen over deze richtlijn, die zowel de hoogste bestuursrechter als de lagere bestuursrechter aan het Hof van Justitie EU voorlegden. De Afdeling deed dit in drie afzonderlijke zaken. Zij wilde ten eerste weten of de Gezinsherenigingsrichtlijn eraan in de weg staat dat een aanvraag voor een autonome verblijfstitel van een vreemdeling die langer dan vijf jaar uit hoofde van gezinshereniging rechtmatig in een lidstaat verblijft, kan worden afgewezen wegens het niet hebben voldaan aan in het nationale recht gestelde integratievoorwaarden (ABRvS 10 mei 2017, JV 2017/139).

In een andere zaak legde de Afdeling het Hof in Luxemburg de vraag voor of de Gezinsherenigingsrichtlijn aan de intrekking van een in het kader van gezinshereniging verleende verblijfstitel in de weg staat, als de verblijfstitel op basis van frauduleuze gegevens is verkregen maar het gezinslid geen weet had van het frauduleuze karakter van die gegevens. En geldt hetzelfde ten aanzien van de Langdurig ingezetenenrichtlijn (2003/109/EG)? (ABRvS 20 september 2017, JV 2017/221, bij het HvJEU bekend als Y.Z. e.a.).

De derde prejudiciële vraag van de Afdeling betreft het verblijfsrecht van nareizende familieleden van statushouders. In dit verband wilde de Afdeling weten of de afwijzing van een aanvraag in het kader van nareis die is ingediend nadat de termijn van drie maanden na verleening van de asielvergunning is verlopen in overeenstemming is met de Gezinsherenigingsrichtlijn? En of voor het antwoord op die vraag

van belang is dat er voor de vreemdeling een reguliere procedure gezinshereniging openstaat (ABRvS 21 juni 2017, JV 2017/168). De Afdeling stelde geen vraag over het vereiste dat in Nederland erkende vluchtelingen voor hun komst naar Nederland moeten hebben samengewoond met hun achtergebleven echtgenoot of echtgenote, maar oordeelde dat dit vereiste afbreuk doet aan het doel en het nuttig effect van de Gezinsherenigingsrichtlijn (ABRvS februari 2017, JV 2017/112 nt. Strik).

Deze uitspraak leidde tot het schrappen van de alinea 'samenwoning' in de beleidsregel C2/4.1 Vc 2000 (WBV 2017/5). De vreemdelingenkamer van de rechtbank Haarlem stelde een prejudiciële vraag in een nareiszaak: staat richtlijn 2003/86/EG eraan in de weg een verzoek om gezinshereniging van een vluchteling af te wijzen louter omdat hij bij zijn verzoek geen officiële bewijsstukken heeft overgelegd waaruit de gezinsband blijkt (VK Haarlem 14 november 2017, JV 2017/256). De verschillende prejudiciële verwijzingen voor uitleg van de Gezinsherenigingsrichtlijn hebben Mark Klaassen en Gerrie Lodder uitgebreid besproken in de *Kroniek gezinshereniging* in A&MR 2017, nr. 10.

*Het aandeel geannoteerde
uitspraken lag wederom hoger
dan in voorgaande jaren.*

7. Vragendienst

De Vragendienst

Bij de WRV aangesloten rechtshulpverleners kunnen zaakgerelateerde vragen voorleggen aan de Vragendienst. Deze dienst is primair bedoeld ter ondersteuning van WRV-leden, maar hij vervult voor SMN ook een signaleringsfunctie. Verschillende medewerkers en Pieter Boeles, emeritus hoogleraar migratierecht, beantwoorden de vragen.

Ontwikkelingen en resultaten in 2017

De Vragendienst beantwoordde 165 vragen over uiteenlopende onderwerpen, meer of minder complex. Mede via de Vragendienst heeft SMN zicht op wat er speelt in de tenuitvoerlegging van nationale en Europese normen en in de praktijk van rechtsbijstandverlening aan migranten. Vragen die geregeld terugkwamen betreffen de oplegging van een terugkeerbesluit/inreisverbod vanwege strafbare feiten, de Wet inburgering, nationaliteitsrecht, het Associatierecht EEG-Turkije, het middelenvereiste, het nareisbeleid, het vereiste van 'more than emotional ties' in gezinsherenigingszaken, bewijskwesties bij visa kort verblijf, verblijf op grond van Richtlijn 2004/38, verblijf op grond van het arrest Chavez-Vilchez en verblijf om medische redenen. Zie in de kaderteksten hieronder twee voorbeelden van beantwoorde vragen.

Bij vragen met een asielrechtelijke component kunnen medewerkers van de Vragendienst zo nodig de Helpdesk van VWN raadplegen. Andersom kunnen medewerkers van de Helpdesk van VWN vragen over het reguliere vreemdelingenrecht aan de Vragendienst van SMN voorleggen. In 2017 maakte de Vragendienst één keer gebruik van deze mogelijkheid en de Helpdesk acht keer.

In 2017 vormden vier casus die aan de Vragendienst waren voorgelegd het uitgangspunt voor bijdragen aan de rubriek 'Vraag en Antwoord' in A&MR. Heleen Ellemeet besprak hoe het inburgeringsvereiste als voorwaarde voor gezinshereniging kan botsen met lokaal inburgeringsbeleid, alsook met het Unierecht, dat voorschrijft dat inburgeringsvoorschriften steeds integratiebevorderend moeten zijn. Tisanja Abali en Gerd Westendorp schreven beiden over de mogelijkheden om na verbreking van een relatie aanspraak te kunnen maken op voortgezet verblijf en Amber Vranken schreef over de vraag in hoeverre het middelenvereiste kan worden tegengeworpen aan een Turkse werknemer die arbeidsongeschikt raakt.

Actualiteiten

Vrijstelling van het middelenvereiste

De Vragendienst kreeg in 2017 geregeld vragen over de voorwaarden waaronder vrijstelling kan worden verkregen van het middelenvereiste. Tineke Strik, Radboud Universiteit Nijmegen, besprak dit onderwerp tijdens de WRV-bijeenkomst in juni 2017. Marianne Wiersma, advocaat bij Inigo advocaten, en Ciara Clerx, werkzaam bij de IND, verzorgden voor SMN tweemaal de cursus Middelenvereiste. Het pijnpunt lijkt te zijn dat de voorwaarden voor het verlenen van vrijstelling van het middelenvereiste zijn gebaseerd op bepalingen uit de socialezekerheidswetgeving, terwijl de vreemdelingrechtelijke toepassing van deze bepalingen niet aansluit bij de praktijk van het socialezekerheidsrecht. Zo kan degene die in verband met arbeidsongeschiktheid langdurig een uitkering geniet en dus geen reden heeft om tegen de toekenning van de uitkering bezwaar te maken, hierdoor bij een gezinsherenigingsprocedure in de problemen komen: voor vrijstelling van het middelenvereiste had namelijk moeten worden geprocedeerd over de kwalificatie door het bestuursorgaan van de vooruitzichten met betrekking tot arbeidsinschakeling (ABRvS 26 april 2017, JV 2017/134 en JV 2017/135 nt. Wiersma).

Een vergelijkbaar probleem speelt bij de toepassing van art. 9 lid 1 sub c Participatiewet. Deze bepaling voorziet, naast de sollicitatieplicht (sub a) en de plicht om gebruik te maken van aangeboden voorzieningen tot sociale activering (sub b), in de plicht om naar vermogen door het college opgedragen onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden te verrichten als tegenprestatie voor de uitkering. Het debat over de wenselijkheid en haalbaarheid van een dergelijke plicht is in 2017 niet verstomd. Een aantal gemeenten,

waaronder Amsterdam, besloot af te zien van een verplichte tegenprestatie. Als gevolg van de gefragmenteerde en vaak onvolledige uitvoering door gemeenten van de in de Participatiewet voorziene plicht tot het verrichten van een tegenprestatie, is het soms praktisch onmogelijk om ontheffing te krijgen van de participatieplicht.

Op 23 februari 2018 oordeelde de ABRvS dat de staatssecretaris zich op het standpunt mag stellen dat, om in aanmerking te komen voor vrijstelling van het middelenvereiste, de referent niet alleen gedurende vijf jaar van de arbeidsverplichting, maar ook van de plicht tot tegenprestatie moet zijn ontheven. In deze uitspraak werd echter geen aandacht besteed aan de vraag in hoeverre de betreffende gemeente daadwerkelijk gebruik maakt van de bevoegdheid om een tegenprestatie op te leggen. Indien het onmogelijk is om afzonderlijk vrijstelling te verkrijgen van de plicht tot het verrichten van een tegenprestatie omdat het gemeentelijke beleid daarin niet voorziet, kan het handhaven van die bewijsopdracht in het kader van vrijstelling van het middelenvereiste in strijd zijn met artikel 4:2 Awb. Op grond van die bepaling mag van de aanvrager alleen worden verlangd gegevens of bescheiden te overleggen waarover hij redelijkerwijs de beschikking kan krijgen.

Visum kort verblijf

Dat in de praktijk veel belangstelling is voor het onderwerp visa kort verblijf bleek uit de goed bezochte workshop hierover van Evelien Brouwer, Vrije Universiteit, en Inge te Pas, advocaat bij Kroes advocaten, tijdens de WRV-bijeenkomst in december 2017.

Ook de Vragendienst kreeg in 2017 regelmatig vragen voorgelegd over visa kort verblijf. Uit de rechtspraak valt op te maken dat het nog geregeld voorkomt dat een visum wordt afgewezen omdat de referent niet zou beschikken over duurzame middelen van bestaan. Het is opmerkelijk dat de beslispraktijk op dit punt nog niet structureel is gewijzigd, ondanks het feit dat de Nederlandse vreemdelingenkamers al sinds lange tijd hebben erkend dat het EU-rechtelijke proportionaliteitsbeginsel niet toestaat dat duurzame bestaansmiddelen worden verlangd waar het gaat om verblijf voor een korte periode. Een aanzet voor een belangrijke ontwikkeling ten aanzien van visa kort verblijf deed zich voor op 13 december 2017, toen het HvJ EU uitspraak deed in de zaak El Hassani (C-403/16, JV 2018/22 nt. Groenendijk).

Kernpunt van deze uitspraak is dat de nationale autoriteiten bij het onderzoek van visumaanvragen weliswaar over een ruime beoordelingsmarge beschikken inzake de toepassingsvoorwaarden van de weigeringsgronden als bedoeld in de Visumcode en de beoordeling van de relevante feiten, maar dat die beoordelingsmarge niet afdoet aan het feit dat de autoriteiten een bepaling van het Unierecht rechtstreeks toepassen. Volgens het Hof betekent dit dat het Handvest van toepassing is wanneer een lidstaat op grond van art. 32 lid 1 Visumcode de afgifte van een visum weigert. Het Hof heeft hiermee,

zoals Kees Groenendijk in zijn noot bij de uitspraak opmerkte, een betekenisvolle grondslag gelegd voor toekomstige uitspraken over nationale visapraktijken. In dit verband is van belang de prejudiciële vraag die de vreemdelingenkamer van de rechtbank Utrecht op 30 november 2017 stelde, over het beroep tegen de weigering van visa wanneer een lidstaat zich door een andere lidstaat laat vertegenwoordigen (JV 2018/11, bij het HvJ EU bekend als C-680/17, Vethanayagam e.a.).

8. Organisatie

Bestuur

Het bestuur van SMN stelt de strategische en financiële kaders en houdt toezicht op de activiteiten. Het vergaderde in 2017 driemaal met de directeur. Daarnaast hielden het bestuur en het team een heidag in Rotterdam, inclusief een werkbezoek aan de havenpolitie. Er waren in 2017 geen mutaties in de samenstelling van het bestuur, dat werd gevormd door de volgende (onbezoldigde) leden:

- Adriana van Dooijeweert, voorzitter College voor de Rechten van de Mens en rechter-plaatsvervanger in de rechtbank Den Haag en rechtbank Middelburg (voorzitter)
- Rob Dortland, consultant en interim-manager
- Piet van Geel (penningmeester)
- Julien Luscuere, advocaat te Rotterdam en bestuurslid van de Specialisten Vereniging Migratierecht Advocaten (secretaris)
- Peter Rodrigues, hoogleraar immigratierecht, Universiteit Leiden
- Karin Zwaan, onderzoeker, Centrum voor Migratierecht, Radboud Universiteit Nijmegen

Team

De medewerkers van SMN ontwikkelen de activiteiten en voeren die uit, onder leiding van de directeur. Het team bestaat uit tien

medewerkers. De junior redacteuren werken deels op oproepbasis. De secretaris van de Commissie Meijers maakt deel uit van het team en is formeel in dienst bij SMN, maar haar functie wordt gefinancierd uit de middelen van de Commissie Meijers en zij wordt inhoudelijk aangestuurd door het dagelijks bestuur van die commissie.

2017 was voor het team een moeilijk jaar. Twee medewerkers waren langdurig ziek. Op 9 december 2017 overleed onze cursuscoördinator Lucille van Wijnbergen aan de gevolgen van haar ziekte. SMN verloor een toegewijde en opgewekte collega. In de zomer van 2017 verliet Janneke de Lange SMN om te beginnen als advocaat. Zij werd opgevolgd door Hans van Oort. Vanaf november 2017 kreeg het team versterking van Eva Hilbrink. Daarmee werkten in 2017 bij SMN:

- Tisanja Abali, coördinator Migratiweb
- Karen Geertsema, redactiesecretaris A&MR
- Eva Hilbrink, juridisch specialist en coördinator Vragendienst
- Heleen de Jonge van Ellemeet, directeur
- Nejra Kalkan, secretaris van de Commissie Meijers
- Janneke de Lange, junior redacteur
- Hans van Oort, junior redacteur
- Nadia den Ouden, junior redacteur

- Ellie Spreeuw, secretaresse
- Amber Vranken, junior redacteur
- Gerd Westendorp, redacteur Migratieweb en redactiesecretaris JV
- Lucille van Wijnbergen, cursuscoördinator

Partners

Samenwerking met verschillende partners is voor SMN van groot belang. Behalve met vele experts uit het migratierecht werkte SMN inhoudelijk samen met VWN aan Asiel&Migrantenrecht (zie hoofdstuk 5) en de Vragendienst (zie hoofdstuk 7). Ook maakte SMN gebruik van de ICT van VWN. Jurisprudentie Vreemdelingenrecht gaf SMN samen met de Sdu uit (zie hoofdstuk 6). SMN continueerde in 2017 de projectmatige samenwerking met De Nieuwe Poort en IN Amsterdam en organiseerde samen met Stibbe een flitscursus (zie hoofdstuk 3). SMN faciliteerde de secretaris van de Commissie Meijers en droeg opnieuw financieel bij aan het werk van deze expertgroep. Ook ondersteunde SMN de Stichting Fonds Rechtsbescherming Immigranten.

Bijlage I

Cursusprogrammering 2017

Datum	Plaats	Cursus	Docenten/sprekers	
26-01-17	Utrecht	20 jaar JV. De rechtspositie van migranten sinds 1997	Prof. mr. C.A. Groenendijk Mr. H.G. Lubberdink	Prof. dr. M.L.J.C. Schrover Mr. B. Wegelin
30-03-17	Amersfoort	Middelenvereiste (1)	Mr. C. Clerx	Mr. M. Wiersma
04-04-17	Amsterdam	Actualiteiten vreemdelingenbewaring (1)	Mr. M.L. van Riel	Mr. B. van Velzen
11-04-17	Utrecht	Actualiteiten vreemdelingenbewaring (2)	Mr. M.L. van Riel	Mr. B. van Velzen
10-05-17	Amersfoort	Actualiteiten gezinsmigratie	Mr. dr. T. Strik	Mr. B. Wegelin
16-05-17	Amsterdam	Actualiteiten Inreisverbod (1)	Mr. A. Pahladsingh	Mr. M.F. Wijngaarden
29-05-17	Rotterdam	Actualiteiten vreemdelingenbewaring (3)	Mr. M.L. van Riel	Mr. J.R.K.A.M. Waasdorp
13-06-17	Utrecht	Actualiteiten jurisprudentie HvJEU (1)	Prof. mr. C.A. Groenendijk	Mr. A. Pahladsingh
15-06-17	Amersfoort	WRV-bijeenkomst (1)	Prof. mr. dr. J. Langer Mr. J.E.J. ten Berg Mr. dr. E. Hilbrink Mr. C. Clerx Prof. mr. C.A. Groenendijk	Mr. dr. T. Strik Mr. J.B. Bierbach Mr. J. Werner Mr. M. Wiersma Mr. dr. H.J.M. Baldinger
04-07-17	Amsterdam	Het arrest Chavez-Vilchez, Unieburgerschap en de rechten van het kind	Prof. dr. G. Davies Prof. dr. G. Davies Mr. B. van Melle	Mr. E.C. Weijnsfeld Mr. E.C. Weijnsfeld

30-08-17	Amsterdam	Flitscursus Bestuurlijke boete	Mr. C. Saris	
14-09-17	Zwolle	Actualiteiten jurisprudentie HvJEU (2)	Prof. mr. C.A. Groenendijk	Mr. A. Pahladsingh
20-09-17	Amsterdam	Masterclass Koppelingsbeginsel	Mr. E. Gelok	Mr. dr. P.E. Minderhoud
21-09-17	Amsterdam	Kinderen in het migratierecht	Mr. dr. G. Cardol	Mr. drs. C.J. Ullersma
02-10-17	Rotterdam	Marokkaans recht in familie- en vreemdelingenzaken	Mr. S. Bouddount	Prof. mr. F.J.A. van der Velden
12-10-17	Amsterdam	Medische verblijfsgronden en het tuchtrecht in vreemdelingenzaken	Dhr. E. Bloemen	Mr. M.J.M. Peeters
30-10-17	Amsterdam	BRP: wie bent u, vreemdeling?	Mr. C.J. Ullersma Dhr. J. Welfing	Dhr. R. Zijlstra
02-11-17	Rotterdam	Actualiteiten Inreisverbod (2)	Mr. A. Pahladsingh	Mr. M.F. Wijngaarden
09-11-17	Rotterdam	Actualiteiten vreemdelingenbewaring (4)	Mr. M.L. van Riel	Mr. J.R.K.A.M. Waasdorp
16-11-17	Utrecht	Actuele ontwikkelingen rondom de Dublinverordening	Mr. W. Eikelboom	Mr. P.H. Banda
28-11-17	Amsterdam	Actualiteiten vreemdelingenbewaring (5)	Mr. M.L. van Riel	Mr. J.R.K.A.M. Waasdorp
01-12-17	Utrecht	Actualiteiten vreemdelingenbewaring (6)	Mr. M.L. van Riel	Mr. J.R.K.A.M. Waasdorp
04-12-17	Rotterdam	Openbare orde	Mr. A. Pahladsingh	Mr. M.F. Wijngaarden
07-12-17	Amersfoort	WRV-bijeenkomst	Prof. mr. C.A. Groenendijk Mr. drs. C.J. Ullersma Mr. dr. E.R. Brouwer Mr. dr. H. van Eijken Dr. P.E. Minderhoud Mr. D. Schaap Dr. K.M. de Vries	Mr. dr. E. Hilbrink Mr. dr. T. Strik Mr. I.G. Eggen-te Pas Mr. J.M.K. Frijters Mr. M.J.M. Peeters Mr. M. Wiersma

Bijlage II

Selectie van in 2017 bijgewoonde bijeenkomsten

Datum	Organisatie	Onderwerp
20-01-17	Hamerslag & Van Haren	Verkiezing beste uitspraak aller tijden. Feest ter gelegenheid van het 33-jarig bestaan van Hamerslag & Van Haren
07-02-17	Vrije Universiteit Amsterdam	Cursus 'De afdeling bestuursrechtspraak gaat om!'
03-03-17	Vrije Universiteit Amsterdam	Promotie Martijn Stronks: 'Grasping Legal Time. A Legal and Philosophical Analysis of the Role of Time in European Migration Law'
12-04-17	Academie Bijzonder Strafrecht	Cursus 'Bestuurlijke boete'
18-05-17	College voor de Rechten van de Mens en Commissie Meijers	'A human Act or Devil's Pact? De afspraken tussen de EU en derde landen op het gebied van migratie'
18-05-17	Europees Migratie Netwerk	Netwerkmiddag 'Family reunification of third-country nationals in the Netherlands and EU'
30-05-17	VluchtelingenWerk Nederland	Bijeenkomst Werkgroep Rechtshulp aan Vluchtelingen
01-06-17	Marjolein van Heemstra en Erik Whien	Theatervoorstelling 'Operatie Zohre: een Afghaans-Nederlandse soap', inclusief deelname nagesprek

Datum	Organisatie	Onderwerp
01-09-17	Wereldhuis	Toelichting mr. Pim Fischer op recente Afdelingsuitspraak over opvang en meewerken aan terugkeer
21-09-17	Maastricht University	Symposium 'Assessing credibility in asylum cases: a legal psychological perspective'
25-10-17	VluchtelingenWerk Nederland	Vluchtelingenbeleid en Rutte III, bijeenkomst na regeerakkoord
27-10-17	Vrije Universiteit Amsterdam	Promotie Eva Hilbrink: 'Adjudicating the Public Interest in Immigration Law: a Systematic Content Analysis of Strasbourg and Luxembourg Case Law on Immigration and Free Movement'
02-11-17	VluchtelingenWerk Nederland	Expertmeeting Nareis
09-11-17	Amnesty International	Seminar 'Uitgezet. Mensenrechten in het kader van gedwongen terugkeer en vertrek'
13-11-17	Nationaal Rapporteur Mensenhandel	Afscheidssymposium Nationaal Rapporteur Mensenhandel
14-11-17	VluchtelingenWerk Nederland	Bijeenkomst Werkgroep Rechtshulp aan Vluchtelingen
16-11-17	Universiteit van Amsterdam	Uitreiking Hanneke Steenbergen Scriptieprijs

Bijlage III

Publicaties van medewerkers in 2017

T. Abali	'Vraag & Antwoord: Kan een vreemdeling die verblijf bij partner heeft en werkt als verkoper aanspraak maken op een gecombineerde vergunning voor verblijf en arbeid?', A&MR 2017 nr. 3
K.E. Geertsema en A.M. van Melle	'Interview Nico Verheij - Het vreemdelingenrecht is een beetje een gesloten wereldje', A&MR 2017 nr. 3
K.E. Geertsema	'Uitspraak uitgelicht - Nieuwe toets van inherente afwijkingsbevoegdheid', A&MR 2017 nr. 3
K.E. Geertsema	'De rol van tijd in het Europees migratierecht. Hora Est!', A&MR 2017 nr. 5
K.E. Geertsema	'Gelijke schrijnende gevallen. Liever wat minder rechtsgelijkheid aan de randen van de pardonregeling?', A&MR 2017 nr. 6/7
K.E. Geertsema	Annotatie bij HvJEU 26 juli 2017, C-348/16 (Sacko), JV 2017/228
K.E. Geertsema	'Verslag promotie Eva Hilbrink: 'EHRM-rechters begrijpen hun eigen jurisprudentie niet.' Over patronen in de jurisprudentie van de Europese hoven.', A&MR 2017 nr. 10
K.E. Geertsema	'Redactioneel: Moet de jusbus soms weer rijden?', A&MR 2017 nr. 10
E. Hilbrink	Annotatie bij EHRM 8 November 2016 (El-Ghatet t Switzerland), JV 2017/2

E. Hilbrink	Annotatie bij EHRM 14 September 2017 (Nidit t United Kingdom), JV 2017/227
E. Hilbrink	Adjudicating the Public Interest in Immigration Law: a Systematic Content Analysis of Strasbourg and Luxembourg Case Law on Immigration and Free Movement, dissertatie Vrije Universiteit Amsterdam (2017)
C.H. de Jonge van Ellemeet'	Vraag&Antwoord - Weigering EU-verblijfsvergunning op grond van inburgeringsvereiste bij gemeentelijke ontheffing van inburgeringsplicht', A&MR 2017, nr. 1
C.H. de Jonge van Ellemeet en J. de Lange	'Verslag van een dialoog - Migratiedebat in verkiezingstijd', A&MR 2017 nr. 3
N. Kalkan en K.A.E. Franssen	'Kroniek Europees asielrecht', A&MR 2017 nr. 9
J.C.M. van Oort	'Symposiumverslag - Over confirmation bias, bandwagon en alternatieve scenario's. Over beoordeling van geloofwaardigheid in de asielprocedure.', A&MR 2017 nr. 9
A. Vranken	'Vraag & Antwoord: Heeft een Turks-Nederlandse referent die een Ziektewetuitkering ontvangt, recht op vrijstelling middelenvereiste?', A&MR 2017 nr. 9
G.E.W. Westendorp	'Vraag & Antwoord: Is voortgezet verblijf mogelijk na verbreking relatie?', A&MR 2017 nr. 5
G.E.W. Westendorp	Annotatie bij VK Rb Den Haag 24 november 2016, AWB 16/24843, JV 2017/33
B. Wallage, L. van Wijnbergen en R. van Binsbergen	'Het bestuursrechtelijk bewijsvermoeden bij de toepassing van artikel 1F Vluchtelingenverdrag.', NJB 2017, afl. 31, pag. 2234